СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 209. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 27-го жовтня 1943. No. 209. Jersey City, N. J., Wednesday, October 27, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЗА ПІДВИШКУ ЛИСТОВОЇ ОПЛАТИ ДО ЧОТИРЬОХ ЦЕНТІВ

ВАШИНГТОН. — Комісія Способів і Засобів палати репрезентантів продумує над способами недопустити до великої підвишки податків, як цього домагається департамент скарбу. Отже появилася пропозиція, щоб надолужити чим іншим недостачу скарбових приходів. Комісія хоче між ін. завести 4-центову почтову марку від листів, посиланих поза обруб міста в Злучених Державах. Крім цього назріла думка піднести податок від купецького продажу, званий „ексайз текс", але лише від люксусових предметів, а до них зараховують горівку, циґаретки, цукорки та солодкі напитки, продавані у пляшках.

ВЖЕ ВИДОБУЛИ ЦІЛКОВИТО НОРМАНДІ.

НЮ ЙОРК. — Французький корабель Норманді, зареквірований американською воєнною командою з вибухом війни, і спалений припадково та затоплений в нюйорській пристані 9. лютого 1942. р. вже добутий зпід води цілковито. Він буде відданий управі американської воєнної фльоти для перебудови. Видобуття корабля з морського дна коштувало 4 і пів міліона долярів і тривало 20 місяців.

ДОЗВОЛЯЮТЬ ВІДЛОЖИТИ ПОКІНЧЕННЯ МАЙНЕРСЬКОГО СТРАЙКУ.

ВАШИНГТОН. — Дикий страйк углекопів перенісся ще до 8-го стейту, а саме до Верджінії, але Рада Воєнної Продукції залишила драстичні способи для покінчення страйку, як це було пляноване. З огляду, що в деяких шахтах майнери вернулися до праці, Рада Воєнної Продукції дала додатковий час майнерській юнії перевести з майнерами переговори для цілковитого повороту до праці. Колиб і це не помогло, тоді федеральний уряд забрав би поновно майни під свою адміністрацію і приневолив би майнерів законною дорогою покінчити страйк.

ПРОДУКЦІЯ ЛІТАКІВ НЕ ДОПИСУЄ В 22-ОХ ВАРСТАТАХ.

ВАШИНГТОН. — Зпоміж 70 фабрик літаків в Злучених Державах 22 не виповнили призначеної для них квоти, як це сповіщає Рада Воєнної Продукції. Колиб ці фабрики були дотримали слова, Америка булаб виповнила свою програму продукції літаків у цілости. А так недостає 20 відсотків літаків, призначених на минулий місяць.

РОЗЛАМ У ВІДЛОМКУ ЖИДІВСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

НЮ ЙОРК. — Жіноча сіоністична організація Америки, Гадаса, зійшовшися на річну конвенцію в готелю Генрі Гудсон, перевела резолюцію з напятнуванням Жидівського Комітету за його виступлення з загальної Конференції Американських Жидів. Гадаса була досі одною з організацій, що піддавалися під провід Жидівського Комітету. Резолюція каже, що Жидівський Комітет поломив жидівську солідарність в моменті, коли її найбільш потрібно було для заманіфестування однодушного домагання жидів за признання їм політичних прав у Палестині.

ВІДКРИТО СТАЦІЮ ТЕЛЕВІЗІЇ.

НЮ ЙОРК. — У нюйорській спортовій палаті Медисон Сквер Ґарден відбувається акробатичний попис кавбойських дружин із далеких Вестів. Щоб дати нагоду раненим американським воякам побачити це „родео", управа Медисон Сквер Ґарден постаралася за виряд для телевізії і получила його з військовими шпиталями на Стейтен Айленд, Кемп Дикс, Н. Дж., та деякими шпиталями в стейті Ню Йорк. Пізніше будуть передавані по телевізії образки з дужань та інших продукцій в Медисон Сквер Ґарден.

НА СОВЄТСЬКІЙ ПРОГРАМІ НЕ БУЛО УКРАЇНСЬКИХ ТОЧОК.

НЮ ЙОРК. — Шумно заповідана большевицькими ґазетами українська програма на пописі совєтської музики в Карнеґі Гол вівторок ввечір, не здійснилася. Програму виповнено майже виключно московськими продукціями. Були теж деякі продукції музичних композиторів з Азербайджану. На концерті явився совєтський амбасадор Андрій А. Ґромико та виголосив вступну промову.

ПОНИЖЕННЯ РІВНЯ НАУКИ В АМЕРИКАНСЬКИХ МЕДИЧНИХ ШКОЛАХ.

КЛІВЛЕНД (Огайо). — Велике зредукування учителів та прискорення часу науки в провідних 72 медичних школах Злучених Держав в теперішному воєнному часі причинилося до великого обниження рівня цих шкіл. Це може потягнути за собою загальне обниження рівня медицини в Америці. Такий звіт відчитано на зібранню екзекутивної ради Товариства Американських Медичних Колеґій. Це сталося внаслідок цього, що яка третина найспосібніших професорів пішла на медичну службу до збройних сил, а в школах осталися майже самі інструктори.

Масарик з нагоди 25-ліття чеської незалежности

НЮ ЙОРК. — У Карнеґі Гол відбулося у вівторок 25. жовтня свято 25-ліття чеської незалежности. На це свято прибув Ян Масарик, син основника чесько-словацької републики. Він гарячими словами взивав світ помочи чеському народови. „Ми не хочемо, щоб суперечні інтереси так званої рівноваги сил попихали нами на всі боки, відповідно до сфери впливів" — кликав Масарик. „Ми хочемо, щоб нас лишили самих жити, працювати і співати в мирі. У повній покорі я кажу вам, американцям, що ви не розумієте, що це значить для нас усіх. Я проголошую слово „забезпеку" майже з релігійним запалом і покорою. Я переконаний, що це наше домагання буде дане нам переможними державами." Дейвис, бувший амер. амбасадор до Москви сказав, що недостача довіря до Совєтів була причиною чехо-словацької трагедії. Він взивав до єдности між провідними державами Аліянтів, як єдиним засобом до остаточної аліянтської перемоги над німцями.

СОВЄТСЬКА АМБАСАДА ЗАПОВІДАЄ ДОВГИЙ ЧАС ПОПРАВИ ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ

ВАШИНГТОН. — Треба буде призначити довгий час на поправу Німеччини після перемоги над нею, щоб вона „справді посвятилася до мирної праці" — сказано в бюлетеню совєтської амбасади, що вийшов саме з преси. Сказано там також, що треба буде створити такі умовини для німців, щоб вони могли „відпокутувати свої злочини та звірства довгою працею та поворотом до засад людської суспільности".

СТО МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ НА ЕЛЄКТРИФІКАЦІЮ ЧІЛІ

САНТЯГО ДЕ ЧІЛІ. — Один з найбільш амбітних проектів електрифікації в Південній Америці проголошено в Чілі. Появився плян, зужиткувати силу головних чілеанських рік на витворення електричної сили на цілу довжину рік; тобто на просторі 2,600 миль понад Тихий океан. Кошти електрифікації нараховано на 100,000,000 долярів. Край має бути поділений на 7 округів для цих робіт. Роботи будуть виконані в трьох стадіях, кожна по 9 літ, а ввесь проект буде викінчений в 1957 р. Для цеї праці створено окрему корпорацію під опікою уряду.

Гол відбуває 55-хвилеву конференцію зо Сталіном

МОСКВА. — Секретар стейту Кордел Гол відбув у понеділок конференцію з премієром Сталіном. З конференції не подано звідомлення про предмет конференції. Припускають, що говорено про те, як виграти війну як найскорше.

[illegible] амбасадор у Росії Аверел Гаримен. На початку стрічі Гола зо Сталіном був приявний Молотов. Конференція тривала 55 хвилин. Після конференції зо Сталіном Гол вернувся на конференцію трьох держав.

Встановлення комітету для начеркнення постанов конференції вважають добрим знаком для успішного покінчення конференції. Засідання конференції є формальні й неформальні. Кажуть, що найбільше поступу конференція робить власне підчас неформальних розмов між учасниками конференції, коли подають перекуски.

„Юнайтид Прес" подає, що між справами, порушеними на московській конференції є справа покарання воєнних злочинців. Домагався обговорення цеї справи передовсім совєтський союз, жадаючи покарання як злочинця кожного такого від Гітлера до найнижчого вояка, що допускався підчас війни жорстокостей.

„Асошіейтид Прес" подає, що совєтський уряд домагається, аби Німеччину по війні піддати довшому перевихованню.

КЛИЧУТЬ БОЛГАРІВ НА ДОПОМОГУ НІМЦЯМ

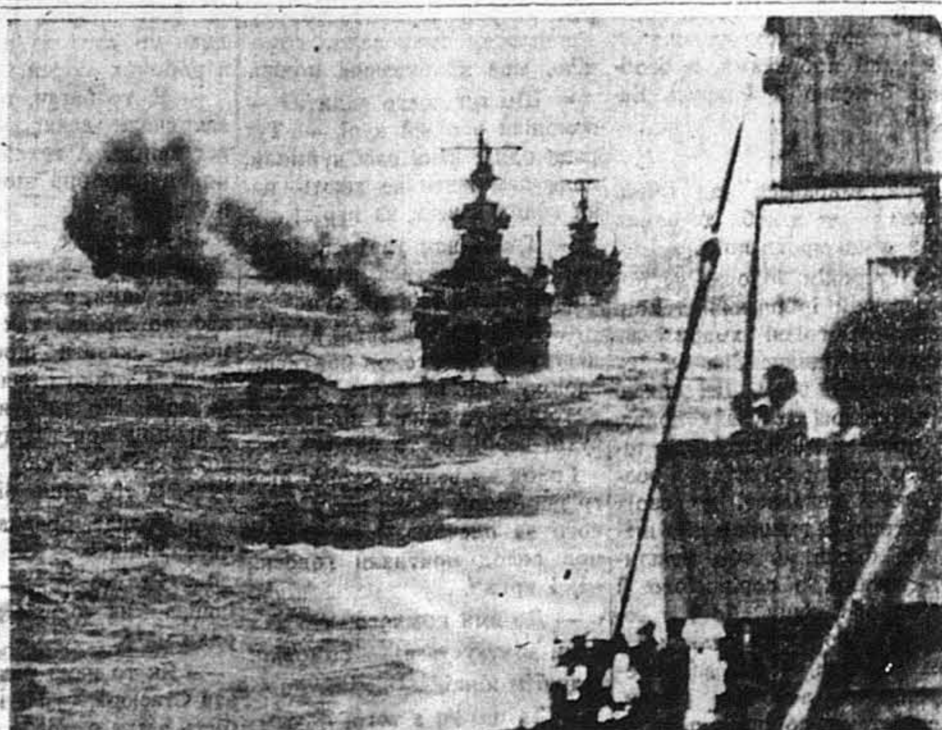
АНКАРА. — Югославські донесення з Туреччини кажуть, що Болгарія, видно під націстичним напором, стала посилати посилення до Югославії.

Ґенерал Міхайловіч закинув публично через своє радіо партизанам Тіта, що підчас коли він воює з німцями, партизани Тіта забирають собі кредит за це воювання та ще часто пробують захопити місцевости, добуті від німців силами Міхайловіча. Таке сталося. каже радіо Міхайловіча, в місті Нова Варос (100 миль на полудне від Білгороду), де партизани Тіта зявилися по захопленню міста Міхайловічом та пробували перебрати його в свої руки. Війська Міхайловіча відогнали партизанів.

АВСТРАЛІЯ БОЇТЬСЯ ПОМЕНШЕННЯ ХАРЧОВИХ ПРИПАСІВ

Австралія приходить до переконання, що вона забирає забагато мужчин до армії, а лишає за мало для хову худоби й управи ріллі, через що тепер їй грозить недостача харчових припасів. Наприклад продукція мяса спала тепер до половини нормальної.

З тої причини в Австралії виринає аґітація за те, аби звільнити дещо людей з армії та відправити їх на фарми. Австралія має тепер півтора міліона людей у збройних силах та в воєнній продукції. Біда одначе в тому, що через недостачу засобів перевозу морем тепер не можна забрати назад до Австралії більше число вояків з фронтів.

БИТВА КОЛО ВЕЙК.—Гармати димляться з аліянтських кораблів, що стріляють на японців на острові Вейк 5. жовтня.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАХОПИЛА НАЗАД ДНІПРОПЕТРОВСЬКЕ

ЛОНДОН. — Червона армія відбила від німців Дніпропетровське, третє щодо величини місто України й важний промисловий центр, як також Дніпродзержинське, теж важний промисловий центр. Займаючи ці два центри металюрґічного промислу, вибрані війська червоної армії зломали німецьку оборонну систему, завдали ворогови діймаючий удар і заставили його до здеморалізованого відвороту.

Навіть німецькі звідомлення про цю битву незвичайно песимістичні, а берлінський комунікат німецького штабу каже виразно, що „за останню добу наше положення над Дніпром сильно погіршилося". Цей рапорт може дехто в Німеччині порівняє з урядовим рапортом зперед двох літ, що проголошував заняття Дніпропетровська як одну з найзамітніших німецьких перемог всеї війни до того часу. Значіння заняття Дніпропетровська російськими військами ще далі збільшується через те, що за своє дволітнє посідання міста німці оборону міста ще більше скріпили, переміняючи його в страшенну твердиню, просто неможливу до добуття. Тимчасом російський наступ на місто був такий несподіваний, що німці не тільки були розбиті з утратою кількох тисяч вояків, але й не могли вирятувати з нього великої маси воєнного матеріялу. Московський комунікат дає драматичні подробиці з цеї, як він називає, блискучої перемоги.

Кромі Дніпропетровська червона армія заняла теж 40 міст і сіл, між ними Краснополе, що лежить 8 миль на полудневий захід від Дніпропетровська; Сухачівку й Карнауховське, що лежить між Дніпропетровським і Дніпродзержинським; та В[illegible]обойну.

ПЯТА АРМІЯ ЗАСТАВЛЯЄ ПАСТКУ НА НІМЦІВ.

АЛЖІР. — Пята армія посунулася в Італії на півпята милі наперед, ставлячи німецьке праве крило німців здовж каналу Реджія в небезпеку, що його все зметуть у море. Аліянтські війська заняли важний узол шляхів у Спаранізе.

Восьма армія поширила свою базу за рікою Тріньо та стягає посилення для дальшого удару.

Аліянтські літаки, стрічаючись з дещо сильнішим опором ворога, збили 15 ворожих літаків підчас налету з поля бою на північ в околицю міста Фльоренції.

ДВА ВЕЛИКІ ІТАЛІЙСЬКІ КОРАБЛІ ПОПАЛИ В РУКИ ВОРОГА.

ЛОНДОН. — Німці захопили італійські люксусові пасажирські кораблі „Рекс" та „Конте ді Савоя", перший з них у Трієсті, другий у Ґенуї, та стали переміняти їх на літаковози.

Аліянти не могли були добиватися переведення цих кораблів з цих портів, бо цим певно були би зрадили свою змову з маршалом Бадоліом.

БРИТІЙЦІ ВТРАТИЛИ НА КАНАЛІ ДВА ВОЄННІ КОРАБЛІ.

ЛОНДОН. — Британська адміралація подала до відома, що в минулу суботу підчас бою з ворогом на Англійськім Каналі Британія втратила півшеста-тисяч-тоновий кружляк „Карибдіс", що брав участь у битві під Салерно, та нищитель „Лимбурн". Адміраліція не подала, як звичайно, подробиць бою; ґазетярі догадуються, що згадані кораблі брали тоді участь у нападі на ворожу мореплавбу здовж французького побережжя.

БОМБАРДУЮТЬ АВСТРІЮ З ІТАЛІЙСЬКИХ БАЗ.

ЛОНДОН. — Ново добуті летнища в Італії показали вже для Аліянтів своє значіння, коли важкі американські бомбовики з тих піль вибралися на бомбардування австрійських промислових центрів, котрих досі важкі бомбовики з Англії не могли досягнути. Менші бомбовики доконали рейду на націстичний летунський майдан у альбанськім місті Тірані. Бомбовикам у їх рейдах товаришили боєві літаки, що вилетіли з баз у північній Африці.

У неділю британські бомбовики з Англії вдарили знову по Рурщині й Надренщині, а в понеділок били по летнищах і інших важних воєнних обектах у Франції.

ЛЕТУНИ МЕКАРТУРА ЗНИЩИЛИ ЩЕ 123 ВОРОЖІ ЛІТАКИ.

АЛІЯНТСЬКА КВАТИРА НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФІКУ. — Коло 300 американських літаків взяло участь у дво-дневому нападі на Рабавл, на Новій Британії, і знищило підчас нього 123 ворожі літаки та відай знищило 45 більше, завдаючи в цей спосіб могучий удар ворогови на цій позиції. Напад заряджено на вістку, що ворог почав наново скріпляти новими посиленнями свою базу в Рабавлі після недавних налетів аліянтських літаків.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:
Поодинокє число три центи.

На рік	$7.00
на пів року	$3.75
На три місяці	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):	
На рік	$2.50
На пів року	$1.50
В Джерзі Сити і Заграницею:	
На рік	$10.00
На пів року	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75

SUBSCRIPTION RATES:
Three cents a copy.

One year	$7.00
Six months	$3.75
Three months	$2.00
Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
One year	$2.50
Six months	$1.50
Foreign and Jersey City Rates:	
One year	$10.00
Six months	$5.25
Three months	$2.75

Гнів на невластиву адресу

За найрізнороднішими донесеннями, на так званому робітничому фронті зростає сильно неспокій і невдоволення. Мовляв, робітничі ряди щораз більше виступають і проти своїх провідників, і проти вашинґтонської адміністрації за їхню політику в справах робітничої заплати й цін.

Це невдоволення відбивається різними непотвердженими страйками та загрозами страйків. Причини деяких таких „диких" страйків скриті так, що важко правдиву причину відкрити. Це очевидно є найкращим покажчиком важкого стану промислу, бо коли причини можна найти, то вони звичайно поверхоні й їх легко наладнати компромісом, обопільними уступствами, а коли причин відразу найти не можна, вони звичайно сягають дуже глибоко й компроміс тут не багато поможе.

Коли, як кажуть дослідники, невдоволення робітників звертається проти юнійних провідників або адміністрацію в Вашинґтоні, то воно видно направляється на фалшиву адресу.

Наприклад, невдоволення серед залізничих робітників з так званих неоперативних ґруп, викликане видно тим, що їх домагання достосовання їх заробітньої заплати до цін товарів „відправлено з правильної дороги" й віддано директор[illegible]ви економічної ста[illegible]ії, а цей урядовець з вл[illegible] царя, мовляв, [illegible]міщується в спори за заплату, ніж стабілізує заплату. Ці робітники обурюються на президента Рузвелта за невиконання рекомендації президентової ради ще з травня підняти цим залізничим робітникам заплату на 8 центів за годину. Не звертають видно робітники уваги на факт, що владу цього „царя" встановлено законом конґресу.

Другою ареною великого невдоволення робітників це твердо-вугольний промисл. Там робітники обурені, що до них не примінюється хочби так званої малої сталевої формули. Та тут знову бешкету наробив конґрес своїм законом Конелі-Смита.

Зрештою, край досі не має властиво повного образу цих страйків, уже існуючих і щойно загрожених, а не має його тому, бо конґрес минулого літа обтяв видатки для збирання статистичних даних про страйки.

Отже „гнівні" страйки, що причиняють стільки клопоту краєви через загрозу задержки воєнної продукції, повинні би звертатися не на адресу робітничих провідників або адміністрації а на адресу конґресу. Як довго гнів буде йти на невластиву адресу, так довго поправи не можна ждати, бо ті, що за цю ситуацію винуваті, можуть сміятися в кулак, коли їх ніхто не винує за те, що вони, часто тільки вони, спричинили.

„Визволення" України чи її загибіль?

Кільки разів якийнебудь окупант посягне по українську землю, свідомі українські громадяни звертають увагу світу, що це є винищування України, і воно шкодить не лише самому українському народови, але теж викликує війну, а з нею і нужду в Европі, бо Україна це „шпихлір Европи". Самі большевики, що розпочали політику „палення землі" при відвороті з України перед наступом німців, тепер, коли німці пішли їх слідами, осуджують таку політику як руїнницьку таки для них самих. Так зване „визволення" України зпід німецької окупації називають вони руїною України, очевидно з тією відміною, що приписують цю руїну лише німцям, а не признаються до такої руїни самі. Та це не зміняє справи.

Про страшну руїну України при нагоді відвороту німців звідомляє вичерпуючо в ґазеті „Ню Йорк Таймс" її кореспондент Ролф Паркер з Москви. „При кінці біжучого тижня" — пише Паркер — „гості на виставах у кінотеатрах були заскочені несподівано фактом, що хоч червона армія визволяє Україну, то сама ота плодюча, чорна земля і всміхнені сиві міста тепер хіба лише худою тінню її самої. Олександер Довженко колись виробив фільму звану „Земля" і в ній з насолодою представив поля, вкриті рясними колосками пшениці, ясними сонішниками й ясніючими яблоками. Він теж виробив другу фільму, звану „Шори", в якій розповідав, що ця земля, де те все росте, була добута для її населення. Цей Довженко представляє документально досішну трагедію України. Перед своїм виїздом на київський боевий фронт, він сумовито сказав до мене: „Тепер я мушу починати другу частину траґедії".

У Москві вірять, що війна може коштувати Україну 12 до 15 міліонів людей з її 40-міліонового населення, заки ворог буде прогнаний поза Карпати. Війна, яка досі знищила головну силу українських міст на схід від Дніпра, може принести таку саму долю Житомірови, Бердичови, Подільському Камінцеви, Херсонови, Миколаєву, Одесі, Львовови, Перемишлеви.

Небезпека від нових мін.

Вже тепер звідомляють, що міста над Дніпром, від Києва до Запоріжжя, знищені безпощадно і систематично відступаючими німцями. Приходять вісти, що німці вживають підземних мін, вироблених з порцеляни і так зручно їх підкладають, що сапери з червоної армії ледви з трудом їх відкривають. Це дуже опізнює наступ червоної армії на німців, хоч до викриття мін уживають спеціяльно тресованих псів.

Коли Росія взиває Аліянтів, з нагоди потрійної конференції, щоб вони відкрили другий фронт, то письменники мають передусім долю України на увазі. Тут відчувається, що лише приспішення загального наступу на німців зможе перешкодити їм у виконанні пляну знищити або вивезти із собою цілі народи.

З нацистичної точки погляду нищення російських сіл має на меті мілітарну справу. Німці, на погляд російських ґазетярів, хочуть перешкодити походови росіян тим, що створять велику смугу пустарів. Така акція має служити не лише воєнним цілям, але теж і політичним.

Ще більше міст загрожених.

У ніякій смузі німці не переводили знищення з такою докладністю, як на Україні. З цього ясний висновок, що німці мають на меті вцілити Росію в само серце і завдати її такі рани, які малиб всесвітне значіння. Тут допускають, що німець доконує такого самого знищення тепер у Києві, якого допустився в Харкові. Тесаме він може зробити в Кракові, Празі, в Ризі, у Вильні, а приклад з Неаполю може мати також своє наслідування в Будапешті, в Моравськім Берні. Знищення міст в Донбасі і понад Дніпром вказує на те, що німці хочуть створити дикі поля між російським і німецьким народом, а німці знають, які дивні ідеї повстають із хаотичного замішання.

Російські армії зайшли тепер глибоко в Україну. Поза західним фронтом Росія стрічає нову проблєму, бо мусить займатися виживленням людей. Сама поведінка населення вказує на приниження, через яке ці люди мусили перейти. Завдання є тим важче, що відступаючі німці понищили їм цілковито доми.

Для українців визволення є тесаме, що знищенням їхніх міст та господарств. Є це розрив родин, що то їх забирають в Німеччину. Коли війна буде протягатися тимсамим кроком, що дотепер, росіяни бачуть, що їх жде непереможна проблєма при відбудові. Їх армії вже тепер ледви посуваються по знищених околицях.

На такій саме підставі росіяни видвигають обжалування проти Аліянтів, кажучи, що вони відповідальні за долю міліонів людей, коли продовжують війну.

Вплив ідей.

Є певні ідеї, які запрятують уми росіян в часі, коли зїхалися представники трьох держав і поважно призадумуються, як звести разом військові й політичні пляни для ведення війни. Ідеї мають свій вплив на російському фронті, вплив далеко сильніший, ніж погода або терен. Ті армії, що перейшли Дніпро і напирають на Київ, що відбили облогу Сталінґраду; що вже дібралися до Мелітополя; що проготовляються на посунення фронту між Москвою і Балтійським побережжям — ті росіяни воюють з подвійною метою: Раз, щоб вратувати народи й міста, поки ще є час; друге: щоб знищити німецьку армію.

Вони можуть знищити німецьку армію, але не вратувати української території. Тому вони не ризикують. Їх відважна тактика зміряє до цього, щоб хоч якусь частину українських земель вратувати перед німецьким знищенням. Німцям грозить небезпека в випуклости в центральній Україні, бо цю землю важко оборонити. Втрата Гомеля може приневолити німців цофнутися в пустарі мочарів над Припеттю. Цьогорічна осінь була незвичайно суха. Зівяле листя паде вже у Києві. Побережжя Азовського моря починає вже перемінятися на болото. Одначе ворог має ще повно часу до оборони. Росіяни чують, що Аліянти мають ще багато нагоди, щоб перемогти німців і вратувати хоч в части Україну від її [illegible] загибелі".

Таку сумну пісню співає кореспондент „Таймс-у". Одначе ця пісня буде повторятися доти, поки світ не зрозуміє, що посягання по Україну ворожими сусідами для своїх користей не є визволенням, а загибіллю для України. Єдина рада на це віддати землі України українському народови і признати його правним господарем, якого треба пошанувати і цінити на рівні з іншими народами-господарями своїх земель. Тоді також перестануть посягати по Україну лакомі сусіди і настане мир на Сході Европи.

Маршал Бадоліо про ситуацію в Італії

„Десь у південній Італії" мав маршал Пієтро Бадоліо, що являється тепер начальником італійського уряду, кооперуючого з Аліянтами, з кореспондентами американських ґазет розмову про свою політику внутрішню й зовнішню. Ця розмова безсумніву заслугує на ширшу увагу не тільки через те, що подає пляни маршала, його політику в майбувньому, але й роскриває деякі важні факти з минулого.

Запитаний, як він представляє собі безпосереднє майбутнє внутрішньої проблеми Італії, що витворилося з упадком фашистівського режіму, маршал Бадоліо заявив, що над всім життям Італії панує тепер одна думка: увільнити край від Німеччини, поступаючи при тому в порозумінню з британцями й американцями. Це бажання таке сильне, що перед ним замовкають усякі різниці щодо думок і засад про те, що має бути, як цеї цілі досягнеться.

Щоправда, каже Бадоліо, багато італійців не має дальших споминів про фашистівський режим поза те, що вони нрожили під цим режімом 21 літ, одначе різних політичних партій не можна признати неживими. Хоча їх здушували і не дали розвиватися на різні способи, вони все таки перетривали досі. Останніми роками вони переорганізувалися, притягнули й виховали молодь, котра з природи не може зносити обмежень свободи думки.

Ці партії, а саме: ліберальна, християнсько - соціяльна, соціялістична, комуністична й партія акції, — всі вони тепер обєдналися в спільний фронт й всі вони є переповнені свідомостю, що теперішня хвиля така велика, що край вимагає обєднання зусилля.

Всі ці партії, як ще Бадоліо був у Римі, вислали йому запевнення своєї щирої й повної співпраці, резервуючи для себе одначе повну свободу акції по прогнанню німців з Італії.

„Як я врочисто заявив у своїй проклямації з 13. жовтня, я скомплєтую свій уряд з найбільше впливових представників тих партій, не виключуючи при тому ніякої", заявив видно ґазетярам неменше врочисто Бадоліо.

Внутрішні реформи.

Питалися ґазетярі маршала за вступний загальний плян внутрішніх реформ, які його уряд мав би перевести в найближчій будучности в міру того, як це дозволить визволення національної території з рук ворога. Маршал заявив, що це питання належить до його наслідника, бо як тільки національна територія визволиться з ворога й воювання скінчиться, він зрезиґнує як голова уряду, аби дозволити виключно політичному міністерству відбути по всьому краю вибори. Покищо одначе він уважає за потрібне перевести такі реформи, які зміряють до знищення фашистівських установ. За зміряючі до цього івн уважає між іншим такі реформи: 1) розвязання фашистівської партії; 2) знесення великої ради фашизму; 3) розвязання спеціяльного фашистівського трибуналу; 4) відкликання 45 фашистівських префектів та заступлення їх „карієристами"; 5) втягненням міліції до армії; 6) виданням закона про неправне збогачення. Ці всі реформи Бадоліо вже переводить у життя. Проти переведення цих реформ виступають завзято й нацисти, бо вони бачуть ясно, що ці реформи вдаряють теж у серце нацистичних ідей та підтривають основу нацистичної партії. Він обіцяв виступити проти фашистівських установ ще й з іншими ударами, яких одначе він не хотів пояснити.

Становище до фашистів.

Запитаний, які міри думає уряд Бадоліо підтримати проти осіб з фашистівської партії, маршал заявив, що він уважає передусім потрібним робити різницю між фашистами й фашистами. Деякі з них мали урядові й півурядові посади й їх можна вважати за гієрархію. Ще інші були головні члени партії. Ще іншу ґрупу становлять люди, які пристали до партії, аби робити життя. Всіх урядовців заставляли ставати членами партії, бо інакше їх відправляли з уряду. Це саме відноситься до ліберальних професій, бо інакше їм не давало виконувати своєї професії. Через це всяка людина, що не мала маєтку на самостійне життя, мусіла пристати до партії. Через те уряд Бадолія звертається проти перших двох ґруп, а лишає в спокою третю ґрупу. На таку політику говорив Бадоліо, згодився й британський і американський уряд.

Чи роблено які заходи, аби Італію не допустити до війни? — питалися кореспонденти маршала.

В серпні 1939 року, говорив Бадоліо, Мусоліні пробував переконати Гітлера, аби не йшов до війни. Гітлер відповів, що це питання відноситься тільки до самої Німеччини й що вона є в стані полагодити питання за себе, і тому Італія не повинна інтервеніювати. Мусоліні на це відповів, що ввиду цього Італія не може бути готова до війни перед 1943 роком і тому він обявив „італійську невойовничість".

Ці факти виявив вповні Чіяно, тоді міністер Мусолінія для заграничних справ, на нарадах палати, і тому всі були переконані, що італійці ніколи не підуть до війни. І справді, на початку 1940 року Мусоліні продав 4 нищителі Швеції, летничий матеріял Франції, а перші проти-летничі гармати іншим краям. З цього було всім ясно, що він не готовиться до війни.

Та прийшов травень 1940 року й скорі перемоги німецькі в Бельґії й Франції. Військові провідники подали Мусолініови повні звіти про повне неприготовання Італії до війни, брак резерв, тощо. Не дивлячися на те, Мусоліні, певний, що війна незадовго скінчиться, не даючи ніякої остророги своїм найближчим співробітникам, написав Гітлерови при кінці травня, що дня

(Докінчення на стороні 3-ій)

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

59)

Ріпники того самого таки вечора величезною юрбою, під проводом братів Басарабів, пішли до бориславського війта і випросили в нього на волю всіх арештованих, — і величезний сміх радости пішов поміж робітниками. Пісні і погрози загули по вулицях Борислава, увільнених опроваджували від шинку до шинку і поїли і по тисячу раз допитували їх, як то вони провадили надзірця за вуха до каси. Поки гула пяна радість по вулицях Борислава, в убогій Матієвій хатині сиділи побратими й радилися, що діяти. Всі годилися на те, що тепер пора, що треба взятися до діла.

— Скликати збір! Скликати збір! — говорили всі.

І врадили, не видаючи свого побратимства, скликати збір усіх ріпників за Бориславом на толоці. В неділю в полудні мали там усі зійтися на нараду.

Мов громова іскра, так пронеслася на другий день з уст до уст, від ями до ями, від кошари до кошари, від нафтарні до нафтарні печуване досі слово:

— В неділю в полудні! На толоку коло Борислава! Нарада, нарада, нарада!

Ніхто не знав, що це буде за нарада, над чим будуть радити, хто скликає? Та й ніхто й не питався про те. Але всі почували, що це буде велика хвиля, що від неї багато буде залежати, — і всі покладали великі, хоч і неясні ожидання на ту хвилю. Нарада! Нарада! Нарада! Це слово, мов які чари, прояснювало вивялі, збідовані лиця, кріпило мозолисті руки, напростовувало здавна похилені плечі. „Нарада! Наша нарада!" — неслося то голосно то шепотом по всіх закутинах, і тисячі сердець з нетерплячкою билися, дожидаючи неділі й наради.

З нетерплячкою дожидали її й наші побратими, а особливо Бенедьо й Андрусь Басараб.

X.

Буря збиралася над Бориславом — не з неба до землі, але з землі проти неба.

На широкім болоню, на бориславській і банській толоці збиралися грізні хмари: це ріпники сходилися на велику робітницьку раду. Всі цікаві на нову, досі нечувану появу, всі повні надії і якогось таємного страху, всі згідні в розяренню і ненависті до своїх гнобителів. З гамором або шепотом, більшими або меншими купками, з горішнього й долішнього кінця або і з середини Борислава плили-напливали вони. Чорні, зароплені кафтани, лейбики, сіраки, та гуні, такіж сорочки, перепетрезані то ременями, то шнурками, то ликом, бліді, пожовклі та позеленілі лиця, пошарпані та зароплені шапки, капелюхи, жовнірські „гольцмици", бойківські повстяні кривсані та підгірські соломянки, — все те густою, брудною, сірою хварою вкривало толоку, товпилося, хвилювало, гомоніло, мов прибуваюча повінь.

— Що тут довго радити? — гомоніли в одній купі. — Тут рада одна: пани світ зуймили, пани нам жити не дають, пани голод навели на нарід!

— Треба нам узятися докупи, не віддаватися панам! — викрикували в іншій купі.

— Добре вам казати: не піддаватися. А як голод притисне, зарібку пан не дасть, тоді й ви опустите хвіст і піддастеся сухій вербі, не то панови.

Голод — велике слово. Мов грізна змора, стояв він у кожного за плечима, і на згадку про голод притихли голосні, смілі крики.

— До ями кожного, хто над нами збиткується! — гомоніли в другім кінці.

— Та що то з того, — угомонював старий Стасюра. — Раз, що хто верже другого до ями, той піде гнити до криміналу...

— Овва, ще хто знає, чи піде, — сказав сумовито Матій. — А от злодій Мартко верг мого Іванчика, ще й гроші його забрав, і донині ходить по світі та насміхається з робочих людей.

— Е, то багач, то багач! — закричали деякі. — Багачеві все ввійде. А нехай би бідний чоловік зробив щось подібне, ну, ну!

— А подруге, — говорив далі Стасюра, — сто збиткується над нами, а тисяча обдирає нас по праву, так що й не можна сказати, щоби збиткувався; і чемно і ладно з вами: на тобі, що тобі належиться, а прецінь при тім чує чоловік, що з нього шкіру міхом деруть. В тім наша біда!

— Правда, правда! — гомоніли ріпники.

— Та що то, — говорили інші, — на то вже відай нема ради.

— Як то нема ради? — сказав Стасюра. — На кожну слабість зілля є, треба тільки пошукати. А щож, хібаж би на наше горе не було ліку? Треба пошукати. На то нас нині зійшлася така громада, щоби про те поговорити. Адже знаєте: громада — великий чоловік; де один своїм розумом нічого не вистачить, там громада все таки борше ладу дійде.

— Колиб то сталося, щоби ми нині до якого ладу дійшли, — говорили ріпники. — А час уже великий, а біда до кості догризає!

Такі й подібні розмови велися по всіх кінцях і по всіх купках. Побратими розділилися і підготовували всюди народ до своїх думок, додавали їм віри в можність поліпшення і поправи їх нужденного життя, зміцнювали їх надію на громадський розум і громадську силу. А покищо все ще нові громади напливали й напливали. Сонечко стояло вже серед неба і лекло немилосердно, піднімаючи хмарою густу, вонючу нафтову замороку понад Бориславом. Понад синіючим високою стіною Ділом мерещали хвилі розігрітого повітря. Від річки віяло лагодячим холодом.

(Дальше буде)

ПЕРЕДБАЧУВАННЯ ПОДІЙ І ВИЯВА БАЖАНЬ

В щоденній розмові чути часто вислови: „Чому то хтось не мав розуму остерегти людство перед таким величезним нещастям, яке тепер скоїлося. Такий пророк був би справжнім добродієм людства". Вислів не мусить бути дослідний, але вказує на способи думання багатьох людей.

Минувшина вказує на факти, цілком протилежні теперішньому думанню. Переглядаючи ґазети з недавних ще часів, можна дочитатися різних див. І так у львівському „Ділі" з 24. серпня 1932 р. читаємо велику новинку, подану бюром „Українська Преса" під наголовком: „Мусоліні не вірить в можливости тривалого миру". В новинці сказано: „Мусоліні мав з кореспондентом „Ню Йорк Америкен" інтерву, в якому виразно сказав, що на підставі теперішних досвідів прийшов до переконання, що міжнародний мир на довший час є неможливий. Ця його думка не свідчить, що Мусоліні взагалі не хоче миру. Навпаки, він бажає мирового поладнання всіх пекучих справ, але дивлячися на тактику сучасної політики, мирового дорогою цього осягнути не вдасться. Якщо не прийде до радикальних змін, то без сумніву **прийде до війни, в якій згине сучасна цивілізація та її здобутки".**

Друга новинка подвна теж у львівському „Ділі" точно три роки пізніше, бо 24. серпня 1935 р. Польською Аґенцією Телеґрафічною, має наголовок: „Велика Британія заявляє: **„Мир світа або знищення".** В новинці сказано: „Лондон: Вчора зачалася в англійському парляменті дебата над закордонною політикою Великої Британії. Перед парляментом зібралася товпа, вичікуючи міністрів і чільних послів. В палаті були заняті посольські місця до останнього. Ґалерії для дипльоматичного корпусу, членів палати льордів, преси й публики вщерть виповнено. Сер Самюель Гор зачав свою промову, складаючи чолобитню Гендерсонови. Після цього вступу міністер перейшов до властивої теми. Він пригадав подрібний хід подій в останних трьох місяцях і підкреслив, що британська політика щодо зобовязань Ліги Націй має признання майже у всіх послів. Обговорюючи вартість системи збірної забезпеки Гор зазначив, що від самого початку було ясне, що ця система не може скоро ділати, бо збірна акція означує спільну мету і спільні рішення 50 найрізнороднійших держав.

„Не можна твердити" — продовжав міністер — „що Ліга Націй збанкротувала, доки успішно не випробувано постанов договору. Тепер якраз пробуємо застосувати їх і коли йде про британський уряд, то скажу, що щиро хочемо довести до того, щоб вони були успішні. **Бо ми є переконані, що цілий світ, а головно Европа, стане перед безприкладною небезпекою, якщо зґадані цілі заведуть. На початку цього століття кинули гасло: „Влада над світом, або затрата". Тепер ми проголошуємо: „Мир світа, або знищення".** — Лейбуристи й ліберали зісолідаризувалися з промовою сер Самюеля Гора та заявили, що край однозгідно пітримує конечність інтервенції Ліги Народів".

Для пояснення скажемо, що в часі між заявою Мусолінія і між заявою сер Гора вибухла війна Італії проти Абісинії. Мусоліні очевидно вже тоді мав на думці напасти на Абісинію (Етіопію), а коли війна вибухла, Англія пробувала війну зльокалізувати і тому був плян, щоб Ліга Націй виступила чинно в обороні Етіопії. Ліга Націй цього не зробила, Мусоліні заняв Етіопію, скріпив свою силу, а осмілений поводженням і безчинністю міжнародних установ, напав на Альбанію. На північні наступав Гітлер на один край за другим, поки вкінці не вичерпалася терпеливість Англії і вона разом з Францією пробувала спинити похід Гітлера.

Історія колись вияснить докладніше факти й відповідальність поодиноких державних мужів за вибух теперішньої війни, серед якої европейська цивілізація справді заломлюється, а що з неї збережеться, нікому не відомо. Одначе вже тепер кожен бачить: Як тепер, так і перед тим не бракувало „пророків", що передбачували страшні наслідки загальної війни. Як тепер, так і тоді пробували відповідальні держави спинити нещастя, яке трапило ціле людство. Але як тепер, так і тоді не бракувало людей на відповідальних становищах, що гралися з огнем, мали амбіцію поставити свою волю понад усе, і тим спричинили катастрофу, якої наслідки не можна збагнути. Перед конференцією в Мінхені вислав наш президент телеграму до Гітлера, Мусолінія та до інших державних мужів, кажучи, що ліпше подумати про мирову конференцію для запобіження війни, ніж для закінчення війни. Але ці високі слова були теж кинені на вітер. — „Не повірять, доки не змірять".

С.

На знимці бачимо учасників програми зі здвигу для продажу воєнних бондів, що відбувся 27. вересня 1943 року в Ню Йорку. Перший ряд: Зліва на право: Оля Дмитрів, піяністка; Пані Невіл Форд, голова чужинецьких груп; пані Стефанія Галичин, голова української жіночої групи; пані Катерина Д. Барнс, голова Жіночої Секції Стейту Ню Йорк; панна Юлія Кусей, впорядчиця свята; панна Марія Полиняк, сопранова співачка. Другий ряд: пані Анна Бенцаль, Стефанія Воргуль, Анна Литвин, Соня Балабан, Марта Стех, Марія Толопка і Стефанія Брилінська.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Рік праці при продажу воєнних бондів.

Вже минає один рік від часу, як в Ню Йорку зорганізовано жіночий комітет до продажу воєнних бондів. 8. жовтня американська жіноча секція для продажу воєнних бондів запросила на збори делеґаток від різних українських жіночих організацій міста Ню Йорку. Збори відбулись в будинку Державного Скарбу при 6. евеню і 50. вулиці, а проводила ними пані К. Д. Барнс, предсідниця Американської Жіночої Секції для продажу бондів. На зборах було присутних 12 делеґаток з різних жіночих організацій. На тих зборах вибрано комітет. До уряду ввійшли: пані Стефанія Ґаличин як голова, і п-на Марія Щур як секретарка. По обговоренню пляну продажу бондів, присутні делеґатки приобіцяли постійно працювати в цьому напрямі і таки зараз за два тижні почали продажу бондів в Комодор Готелі на 42. вулиці. У цьому готелі продають бонди різні національности і кожна з них має призначений один день для продажу. Українська секція продавала і продає досі бонди що другий четвер. Жінки і дівчата, що продають бонди, є убрані в українські національні строї. Продажом бондів занимаються такі організації: Український Самостійний Золотий Хрест, Марійська Дружина молодих дівчат при церкві св. Юрія і Жіночий відділ ч. 455 У. Н. Союзу.

Знова пані, що найбільше доложили праці при продажу бондів, є такі: Станислава Гурин, Марія Близнак, Стефанія Галичин, Марія Барнич, Елисавета Дичко, Іванна Ковбаснюк, Марія Назаревич, Розалія Красін, Марія [illegible], Юлія Карпець, і інші.

Ця жіноча секція разом з іншими українськими жіночими організаціями брала участь у „Вікторі Параді" 21. листопаду 1942 року при Соб Трежюрі будинку на Вол Стріт в українських народних строях та зі своїми національними прапорами.

Вже цього року, ця жіноча секція разом з іншими організаціями підготовила з нагоди третьої воєнної позички величавий здвиг, який відбувся 27. вересня 1943 р. на Вікторі Сквер, 50. вулиця між 6. і 7. евеню. Справа підготовки була обговорена на зборах Обєднаного Комітету українських організацій міста Ню Йорку. Опісля були скликані всі жіночі організації на наради і отсі організації взяли на себе обовязок приготовити цей здвиг: Самостійний Український Золотий Хрест, Союз Українок, Марійська Дружина молодих дівчат при церкві св. Юрія і Жіночий відділ ч. 455 У. Н. Союзу. Про перебіг здвигу вже була подана згадка в „Свободі", „Юкрейнієн Вікли" і в „Ню Йорк Таймс". Слід іще згадати, що здвиг був добре підготований, а найважніше, що осягнено добрий успіх, бо продано бондів на $1,105,362.50. Величезна галя була вщерть заповнена, концертові точки були добре дібрані, так, що кожний приявний виніс добре вражіння зо здвигу.

При цій нагоді треба подякувати всім жінкам, що занимались продажом бондів, хорові та всім артистам, що виступали безплатно на цім концерті.

На галі був приявний один добродій-бизнесмен, який власне поміг так багато до успіху здвигу, закуповуючи бондів на один міліон долярів, а який не бажав проголошування свого імени.

Коли кілька днів після здвигу, голова української жіночої секції, пані Стефанія Галичин, мала нагоду говорити з цим добродієм, то він сказав таке: Я вже давно інтересуюся роботою американських українців, і будучи на цім здвизі, я був захоплений його програмою і порядком, та тим, що на ньому зібралося таке велике число людей, які розуміли вагу хвилі та виказали свій патріотизм закупном бондів на суму поверх сто тисяч долярів.

А далі він заявив, що українські бизнесмени повинні купувати бонди спільно, бо в такий спосіб українці матимуть більше признання за піддержку домашнього фронту.

Українська Жіноча Секція продажу бондів.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Міські вибори.

В Дітройті, через останні 4 роки майорує Джефріз. За його недавним звітом він вичистив з корупції та зреформував Департамент Поліції. Місто було страшенно задовжене. За 4 роки Джефріз сплатив $14,000,000 дефіциту. Міська каса посідає тепер до розпорядимости фонд в сумі $9,000,000 на муніціпальні уліпшення.

Довги міста, сплачувані податками, Джефріз обнижив на $42,500,000, а довги "UTILITIES" (води, стріткари і т. д.) обнижив на $25,000,000. Джефріз вирахував, якби така господарка потривала 19 літ, то місто Дітройт сплатилоб всі свої довги до цента.

Здавалобся, що такого майора виберуть ще і на третих два роки без церемоній... Та інакше сталося на 5. жовтня. На майора зголосилося аж 14 кандидатів. Між ними Фицджералд, індорсований „С.І.О." та ніґрами. На його кампанію „С.І.О." висиґнувало $30,000. Голоси розбилися, а номінацію дістав Фицджералд — 97,500 голосами, а Джефріз 60,000 голосами.

Майора винують за ніґерські розрухи і ніґри пішли 100% за Фицджералдом. Решту дописало „С.І.О." — та $30,000.

Повні вибори відбудуться 2. листопаду. Говорять політичні знатоки, що Джефріз ще може бути вибраний. До правиборів ставало лише 30% голосів. І коли Фецджералд має лише 30,500 більшости, то лишається ще поверх 40,000 голосів, котрі впали на інших кандидатів. До того сподіються, що до повних виборів стане принаймні 500,000 голосів. Отже власне питання: чи „С.-І.О." вже вичерпало всі свої сили, чи здобуде ще більше голосів? Щось подібного було тому 4 роки назад.

Обі партії, себто партія Фицджералда і партія Джефріза ведуть живу кампанію. Дневна преса розписується широко. Говорять люди по клюбах та сальонах. Хто має бути наступним майором? Джефріз для робітників не був злий. Одна і друга юнія (С.І.О. і А.Ф.Л.) мали свою репрезентацію в місті. З майором говорили, коли забажали. Одна і друга юнія домагалися лише для себе повного права та диктаторства. І кожна з них представляла майорови, що лише вона має право заступати робітників. Майор трактував обі юнії однаково і обом признавав рівне право. Це вистарчило, щоб „С.І.О." виставило свого кандидата і висиґнувало гроші на кампанію.

Мурини, як говорять люди, мали в мейорі доброго приятеля. Він давав їм всякі ласки та пільги, позволяв на репрезентацію по різних міських бюрах та департаментах. Брав їх часто в оборону та „кумався" з ними. Та мурини при правиборах голосували 99% проти нього.

Юнія „С.І.О." і мурини хотять Фицджералда. Це бачимо з правиборів. Кого хоче загал 2,000,000-ого міста, скаже 2. листопада.

Для українців Джефріз був все прихильний. Приходив на різні оказії. Виголошував похвалючі патріотичні промови. Дав навіть признання — як адв. І. Панчука назначив членом Плянуючої Комісії міста. Про Україну та українські справи добре поінформований. Для нас — як українців — булаб велика страта, якби його не вибрали.

Д-р А. Т. Кібзей.

В БОЛГАРІЇ РОСТЕ ПОВСТАНСЬКИЙ РУХ.

АНКАРА, (ОНА). — З Болгарії надійшла вістка, що там шириться повстанський рух. Болгарські патріоти організують підземні групи до боротьби з урядом, бо кажуть, що він є зрадницький і служить ворогам болгарського народу. Нелеґальна болгарська преса пише, що німецька поліція господарить в Болгарії, як в себе дома. Ґестапо переводить в болгарських патріотів ревізії, арештує їх і судить за бунт. А цілий бунт полягає в тім, що болгарський нарід не хоче служити зайдам. Болгарське правительство вже дійшло до того, що воно не представляє і не виконує бажань болгарського народу, а фактично є експозитурою німецького уряду в Софії. Нарід це розуміє і бунтується проти нього.

Нелеґальна преса домагається, щоби болгарський уряд уступив і передав владу в руки певних, правдивих болгарських політиків, бо ці, що тепер є при владі вже упідлилися до тої міри, що болгарське громадянство їх іґнорує і не уважає за своїх лідерів. Вони є куклами в руках Ґестапа, яке контролює кожний крок, кожну постанову теперішнього уряду в Болгарії. Наш, край, пишуть підземні болгарські ґазети, вже не є самостійною державою, а німецькою кольонією. Геть з таким урядом, що служить нацистам. Геть зрадників болгарського народа. Як вони хочуть плазувати перед німцями, то хай ідуть до Берліна, а ми без них обійдемося, кажуть болгарські патріоти.

Маршал Бадоліо про ситуацію в Італії

(Докінчення зо сторони 2-гої)

10. червня він виповість війну. Військові лідери дізналися про те аж 4 дні пізніше. На їх протести, що мовляв Італія до війни не готова, Мусоліні відповів, що „в вересні вже буде по всьому, і мені треба якої тисячки вбитих, аби засісти при мировім столі як воююча сторона".

Навіть Чіяно був проти вповідження війни.

Що коштувала війна Італію.

Війна справді показала, що Італія не була готова до такої скомплікованої й коштовної війни. Її узброєння було перестаріле й невистарчаюче, за виймком одної фльоти, котра одначе не мала менших кораблів.

У цій війні Італія втратила всі війська й амуніцію, що мала в Етіопії. Вона вислала більшість свого модерного риштунку до Лібії, де вона потерпіла спеціяльно важкі втрати в людях і матеріялах.

Потім Мусоліні, котрий не розумів стратеґічного положення Італії, домагався висилки військ до Росії й на Балкан. У Росії італійська армія, зложена з добрих 10 дивізій, майже зовсім була знищена. Партизанка на Балкані далі виснажувала італійські сили. Коли Аліянти вже почали інвазію Сицилії, Мусолінієва стратеґія вже знищила Італії 36 дивізій і оставила всього 12. Фльота мала теж поважні втрати. Ще поважніше терпіло від війни населення. Протягом трьох років пайок хліба зійшов до 150 грамів. Народ не мав медицин, мила й сукна. Найбільше терпіло населення великих міст. Через те не можна й багато дивуватися, що італійський народ уважав фашизм за головного виновника своїх нещасть і ждав тільки догідної хвилі, аби його повалити.

З Домашнього Фронту

Як одержати й уживати Пайкову Книжку № 4.

Почавши від понеділка, першого падолиста, хто схоче купити штучно приготованої поживи, або цукру, то буде мусіти мати воєнну пайкову книжку № 4.

1. **П.** Де я повинен іти по книжку число 4?

В. Воєнну пайкову книжку число чотири роздаватимуть в шкільних будинках або в подібних публичних будинках від понеділка, 18. жовтня до суботи 30. жовтня. Точний час і місце проголоситься на місці.

2. **П.** Яким способом я можу довідатись, де і коли роздаватимуть книжки?

В. Про це довідаєтесь в місцевій пресі і через радіо.

3. **П.** Чи може одна особа дістати воєнну пайкову книжку число чотири для цілої родини?

В. Так. Одна особа може дістати воєнну пайкову книжку число чотири для цілої родини. Очевидно, якщо родина живе під тою самою адресою.

4. **П.** Що я маю з собою взяти, ідучи по пайкову книжку № 4?

В. Возьміть з собою воєнну пайкову книжку число три. Третя книжка послужить урядникам за доказ тотожности.

5. **П.** Чи є які виїмки щодо вимог представлення пайкової книжки № 3, щоби одержати книжку № 4?

В. Ні. Кожда людина, що іде по пайкову книжку №4, мусить мати з собою копію книжки № 3. Якщо вона хоче дістати пайкову книжку і для іншої особи в родині, то обовязково мати при собі і її книжку № 3.

6. **П.** Я був заморем більшу половину літа і не одержав книжки №3. Як я можу одержати пайкову книжку № 4?

В. Зайдіть до місцевого бюра пайкової ради і скажіть, щоби вам видали пайкову книжку № 3. Але зробіть це зараз, бо щоби таку книжку дістати, то забере пару днів.

7. **П.** Моя пайкова книжка № 3 десь пропала. Що я маю робити, щоби дістати нову?

В. Вдайтеся до місцевого бюра пайкової ради і виповніть аплікацію на другу книжку число три.

8. **П.** Чи воєнну пайкову книжку № 4 видаватимуть і членам збройних сил?

В. Так. Як члени збройних сил мають пайкову книжку №3, і, як їх службовий стан не змінився, цебто, як вони дальше мусять мати пайкові значки, щоби купити поживу, то вони також можуть дістати книжку № 4.

9. **П.** Чому пайкову книжку № 4 не переслали почтою так, як переслали книжку № 3?

В. Тому, що не було часу зорганізувати посилку. Нім розіслано книжку № 3, то вже прийшов час на четверту. Через те власне тепер роздаватимуть її в школах.

10. **П.** Коли буде можна вживати пайкової книжки №4?

В. Її пічнеться вживати в понеділок, 1. падолиста. Хто схоче купити штучно приготованої пайкової поживи або цукру, то мусітиме мати пайкову книжку число чотири.

11. **П.** Які пайкові значки будуть вживатися для цеї цілі?

В. Від першого листопада до двадцятого грудня, щоби купити пайкованої штучно приготованої поживи, можна вживати зелених значків, серій „А", „В", і „С". Значок число 29, на якім зазначено „Цукор", буде добрий на пять фунтів цукру. Його можна ужити від першого листопада аж до пятнацятого січня, 1944 року.

12. **П.** Чи можна ще буде вживати синих значків з пайкової книжки № 2, на закуп штучно приготованої поживи?

В. Так. До двадцятого листопада — ще можна. Тоді власне кінчиться в пайковій книжці число два, речинець останних серій синих значків „Х", „У" і „З". Від першого до двадцятого падолиста господині зможуть купувати штучно приготовану поживу за зелені значки „А", „В" і „С" з пайкової книжки № 4 і за сині значки „Х", „У", і „З" з пайкової книжки число два.

13. **П.** Яка є різниця між зеленими значками, в книжці № 4 і синіми в книжці число два?

В. Різниця є тільки в кольорі і розмірі — зелені значки є менші. Іншої різниці нема. Кожна серія зелених значків включає в собі „пойнти" 8, 5, 2 і 1. Цебто такий мають склад і вартість як і сині значки. За зелені значки ви зможете купити штучно приготованої поживи так саме, як за сині з пайкової книжки № 2.

14. **П.** Чому саме при купні штучно приготованої поживи треба вживати зелених, а не синих значків з книжки № 4?

В. Зелених значків буде вживатися доти, поки не увійдуть в життя „токенс", які сподіються завести десь в початку другого року. Як це зробиться, то синіх значнків знов буде можна вживати.

Кажете, що черевики заскоро виходжуються? Скажіть це пайковій раді.

Якщо ваші діти виходжують черевики скорше ніж вам вистачає пайкових значків, щоби купити другі, то не нарікайте і не зліться. Зайдіть до найблищого бюра воєнних цін і пайкової ради і скажіть, що маєте клопіт з діточими черевиками. „Решонінг Борд" складається з таких самих людей, як ви. Вони також мають дітей і знають, що їм тяжко настарчити черевиків. Вони зрозуміють вас і поможуть. Це люди, що мешкають у вашій околиці, і, може навіть є вашими сусідами. Порадьтеся з ними, а вони вам поможуть.

Вони мають право видавати додаткові пайкові значки на черевики. І то не тільки на діточі, але й на такі, що їх носиться при роботі. Як вам дійсно треба черевиків, а пайкові значки вийшли, то зайдіть до найблищого бюра пайкової ради — там вам поможуть. Особливо тепер, коли пайкові значки на купно черевиків повинні вистачити на довше ніж попередно.

Ідучи до бюра пайкової ради, переконайтеся перше, що у вашій пайковій книжці нема незужитих значків на черевики. Додаткові значки можна одержати тільки тоді, як всі, добрі на купно черевиків, значки в пайковій книжці є зужиті. Уважайте, що як члени родини жиють в одній хаті, то пайкові значки на черевики одного члена родини, є добрі і для другого. Значить, що як в родині, скажім, є двоє дітей, то родичі не повинні мати багато клопоту з діточими черевиками.

Зверніть увагу на те, що вам не конче треба іти до бюра. Ви можете звернутися до пайкової ради листом. Вам можуть переслати аплікацію почтою. Вона є дуже проста і легка до виповнення.

Як ваші пайкові значки на купно черевиків вже вийшли, а хтось з членів родини має менше як дві парі черевиків, або як вони вже в такім стані, що тяжко їх направити, і, як через брак звичайних пайкових значків на купно черевиків, член вашої родини мавби терпіти невигоди, то зайдіть до найближчого бюра „Прайс енд Решонінг Борд" і скажіть про це їм. Там вас зрозуміють і поможуть. Вони недопустять до того, щоби ви босі по вулицях ходили.

НІМЦІ ДЕМОРАЛІЗУЮТЬ ПОЛЬСЬКУ МОЛОДЬ

БЕРН, Швайцарія, (ОНА). — Повернувший з Будапешту швайцарський кореспондент оповідає, що він мав розмову з польськими втікачами на Угорщині, які говорили, що німці нарочно деморалізують польську молодь. Поляки твердили, що в Польщі бракує поживи, але горілки є досить. Німецька влада дає дозволи на ведення шинків і доставляє до них горілки. Кажуть, що в Польщі тепер повно корчмів, які розпивають молодь до тої міри, що як так піде далі, то польський нарід буде дуже через це терпіти.

Німці позамикали польські школи і молодь ходить самопас. Замісць вчитися, то вона блукає вулицями і пересиджує в шинках. Розуміється, що не вся, бо німецька влада вивезла багато польської молоді до Німеччини на примусову працю. А та, що осталася дома, ходить безцільно і деморалізується. Кажуть, що навіть підростки ходять пяні, бо німці дають їм горілки і, потому дивляться, як пяні діти „штуки" показують.

Польські збігці оповідали, що по галицьких місточках волочуться німецькі „артисти" й уладжують неприличні вистави. Здається, що роблять це нарочно, щоби сільська й маломістечкова молодь захоплювалася неприличними виставами і сходила на манівці. В книгарнях, кажуть, повно порнографічної літератури й образків. По містах повно домів розпусти. Німці гадають, що як здеморалізують польську молодь, вигублять провідну польську верству і голодом виморять інтерновану польську армію, то Польща не зараз піднесеться до тої сили, якою була перед війною.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

Магічні центи.

У часах мовчаливих фільм був дуже популярним актором в однім шікаговськім театрі Франсис Бушман. Він заробляв $250 в тиждень. Його менаджер хотів скористати з цієї популярности і заключити контракт з підприємством у Ню Йорку, щоби приняло Бушмана за вищу ціну. Одначе він не був певний, чи Бушман в Ню Йорку буде популярний і чи притягне гостей до театру. Та прийшла йому спасенна думка до голови. Коли вже мав умову з підприємством „Метро", що прибуде до Ню Йорку з Бушманом на переговори, Фрідман замовив собі в банку мішок мідяних центів („пенів"). Як лише висів із потягу на стації Ґренд Сентрал, дістав мішок пенів з банку і пустився до бюра „Метро" при Бродвею. По дорозі почали випадати центи з мішка, а юрба дітей почала слідкувати за обома гістьми з Шікаґа. За дітьми пішли й старші і почали визбирувати пени. Коли дійшли до бюра „Метро", вже ціла товпа йшла за ними. Коли прийшли до директора, а цей не знав, чи Бушман буде в Ню Йорку популярним, Фрідман відчинив вікно і показав директорови юрбу людей. „От, яку популярність має Бушман таки на вступі до Ню Йорку" — каже Фрідман. Директор законтрактував Бушмана за $1,000 на тиждень.

ТУРФ ДОМИ В КАНАДІ ЗВІЛЬНЕНІ ВІД НЕЛЕҐАЛЬНОСТИ

В пятницю, 15. жовтня, премієр Кінг оголосив поправку до канадійського Закона Оборони. На підставі тої попровки 6 організацій, які на початку війни уряд узнав нелеґальними, відзискали своє попереднє право діяльности. Ними є ТУРФ Доми, Свідки Єгови, Корпорація Технократів, і три фінські організації. Певне число організацій, включаючи комуністичну партію, уряд далі уважає нелеґальними. На тій основі отже всі доми і будинки, які належали до тих організацій, і які уряд кілька літ тому забарв від них, будуть їм звернені. Урядові власти однак не спімнули ні словом про друкарню вінніпеґського ТУРФ Дому, яку продано за 11 тисяч долярів.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 13. жовтня 1943. р. помер у 60. році життя

ГРИГОРІЙ ЛАБАТІЙ.

Походив зо села Томашівці, повіт Калуш, Західна Україна. Вступив до Союзу, відділ 147 в Алентавн, Па., в році 1923, був добрим членом і свідомим українцем. Похорон відбувся 16. жовтня при участи членів і громадян. Оставив вдову Марію і трьох синів: Василя і Івана, що служать при армії, а Стефан служить при маринарці. — В. Й. П.!

І. Федорак, секр.

НАЦІСТИ ВЛАШТУВАЛИ ПОХОРОН БОЛГАРСЬКОМУ КОРОЛЕВИ БОРИСОВИ і ті самі націсти довели його до смерти. Між уніформованими дипльоматами, що йдуть за трумною, є маршал Кейтел і адмірал Редер.

ТАРЗАН, ч. 859. Невдалий підступ.

FROM A NAZI PRISON CAMP IN AFRICA, CAPT. PAUL D'ARNOT, FREE FRENCHMAN, IS TRYING TO SEND A SECRET MESSAGE BY A FRUIT VENDOR TO HIS FRIEND TARZAN!

AT THE COMMAND OF THE SENTRY AT THE GATE, THE OLD WOMAN HALTED!

RUMMAGING THROUGH THE BASKET, THE GUARD PICKED UP THE MELON IN WHICH THE NOTE WAS HIDDEN

"ALL IS LOST," D'ARNOT SIGHED AS HE WATCHED FROM THE BARRACKS; "HE WILL FIND THE NOTE. WE'LL BE PUNISHED."

З націстичного табору в Африці капітан Поль Д'Арнот, вільний француз, пробував післати своєму приятелеви Тарзанови записку через перекупку ярини.

На приказ сторожа жінка задержалася.

Обшукуючи кошик, сторож підняв мельон, у котрому була схована записка.

„Все пропало", сказав Д'Арнот, ждучи в бараках; „він найде записку й ми будемо карані".